

Corneliu Balan

Sistemul Bologna în mediul universitar românesc

Percepția sistemului Bologna în mediul universitar tehnic românesc este preponderent negativă, în special în rândul cadrelor didactice mediocre care își consideră evoluția carierei perturbată și periclitată de existența a oricărui conectări la un sistem global de apreciere și calitate în care, mai devreme sau mai târziu, selecția se va realiza pe reale criterii valorice. Sistemul propus (impus?) la Bologna este evident structurat astfel încât tânărul absolvent de universitate să-și găsească locul optim în dinamica societății europene prezente și viitoare (din care România se presupune că dorește și poate să facă parte).

Sistemul Bologna este clădit pe câteva principii de bun-simț: menținerea unui număr cât mai mare de tineri, aflați în perioada de formare (18–21 de ani), în aria educațională universitară (ciclul de licență — 3 ani), selectarea eficientă a studenților cu potențial ridicat (ciclul de 2 ani — masterat), limitarea costurilor sociale în pregătirea și formarea viitorilor specialiști (ciclul doctoral de 3 ani), interacțiunea continuă a învățământului superior cu piața muncii; și, nu în ultimul rând, generarea unui spirit comun de unitate și solidaritate socială în țările europene.

Dar ca toate acestea să capete o formă concretă, este nevoie de profesori adevărați (onești, drepti, generoși, valoroși profesional, neobsedați de norme didactice stufoase, iubitori și fără orgolii exacerbate), pentru care binele particular nu este decât o proiecție a binelui colectiv, moralitatea și dreptatea fiind litere de lege... vă recunoașteți, stimați colegi?

Presupunând că 50% + 1 sînt astfel de profesori, sistemul Bologna se poate aplica cu adevărat (chiar și în universitățile românești!), dacă următoarele pre-condiții sînt îndeplinite:

1. Construirea unor cicluri adevărate de masterat profesional. Ceea ce există astăzi în România nu are legătură cu masteratul profesional, ciclul de masterat este un simulacru, fiind transformat într-un învățământ seral generator de norme didactice. În această zonă este localizată suferința majoră a universităților din România și, fără rezolvarea corespunzătoare a acestei probleme, aplicarea noului sistem rămîne fără obiect!

2. Limitarea drastică a doctoratului fără frecvență. Criteriul calității activităților doctoranzilor și vizibilitatea lor internățională alături de conducător trebuie să aibă pondere ridicată în acordarea titlului de profesor universitar. Cum este posibil să devii profesor universitar, dacă ești incapabil să conduci doctorate? Numai în România se obține înțelesul titlului de profesor, după care se analizează dacă îndeplinești condițiile impuse conducătorului de doctorat — no comments!

3. Profesorul universitar, cu excepția lunilor sabatice sau a perioadelor de întrerupere la cerere a activității (pentru a te ocupa de politică, de exemplu...), nu poate funcționa decât într-o singură universitate și nu poate deține în afara universității alte funcții decât cele de consultant.

4. Profesorul universitar trebuie să aibă o vârstă clară de pensionare. După această vârstă poate deveni profesor emerit (cu un statut aparte și obligații bine precizate) sau să exercite alte activități permanente în afara universității (director de agenție, parlamentar).

5. Orientarea și separarea universităților pe ciclurile de licență, respectiv masterat–doctorat. Toate universitățile pot acorda licența, dar numai unele îndeplinesc condițiile pentru organizarea ciclurilor masterale și doctorale.

6. Parcurgerea ciclului de licență nu trebuie să fie sub nici o formă condiționată financiar, cel puțin pentru studenții care dovedesc calități profesionale ce îndeplinesc standardele minimale impuse. Este imoral ca în spațiul european să pretinzi taxă de școlarizare pentru ciclul de licență, fără a ține seama de calitatea aplicanților.

7. Planurile de învățământ să nu fie subordonate necesității profesorilor, ci construite pentru o educație mai bună și o pregătire corespunzătoare a studenților.

Toate aceste pre-condiții sunt discutate și răsdiscutate de mulți ani în România, dar din păcate nu se regăsesc într-o legislație corespunzătoare... și nu cred că se vor regăsi atâta timp cât învățământul superior este subordonat intereselor de grup, de cele mai multe ori orientate politic. {ase sunt motivele pentru care se amână la infinit luarea unor decizii clare și concrete, în sensul celor prezentate anterior:

— Universitățile din România nu îndeplinesc condiția necesară pentru aplicarea reformei, respectiv, ca 50% + 1 dintre cadrele didactice să fie profesori adevărați. Nu ai cu cine...

— Amalgamarea voită a categoriilor de probleme generate de modificarea sistemului de învățământ este evident în avantajul mediocrității. Apar articole zdrobitoare despre neajunsurile sistemului Bologna (distruge domeniul și specializările, ne transformă în roboți, ne obligă la publicații ISI etc.), fără însă a preciza că nimeni nu îți impune să faci un curs anost, limitat, fără noutate și aplicabilitate, plictisitor, numai de dragul de a respecta noile cerințe. Cine te oprește să lucrezi direct cu studenții masteranzi și doctoranzi, să cercetezi, să-ți găsești locul în societatea științifică europeană... Prea multe cadre didactice universitare dovedesc suficiență și o lipsă de responsabilitate care de multe ori sfidează limita bunului-simț.

— Dorința multor profesori de a păstra (conserva) poziția obținută în sistem, indiferent de repercusiunile generate asupra colectivului. Cum te poți lamenta că nu există tineri valoroși în învățământ, când an de an "prezezi" universitatea să obții "prelungirea" de activitate peste limita de pensionare? Afirmația că nu are cine să te înlocuiască dovedește că ai fost un profesor fie incapabil, fie focalizat exclusiv pe interesul personal... nu ai dăruit nimic. Ce exemplu ar fi pentru societatea românească ca un mare profesor să-și depună mandatul la 65 de ani și să se pună la dispoziția universității!

— Lipsa unei legislații specifice și coerente pentru învățământul superior. Nici Comisia Prezidențială nu a reușit să genereze schimbarea de atitudine și mobilizarea Parlamentului.

— Acceptarea de către majoritatea societății românești a conceptului bani pentru diplomă, instituționalizat de clasa politică prin înființarea și sprijinirea unor instituții denumite impropriu "universități particulare". Ne merităm soarta!

— Obsesia televiziunilor de a prezenta la dezbateri legate de organizarea și funcționarea învățământului superior aproape exclusiv politicieni și sindicaliști ce provin din mediul universitar (mereu aceleași figuri!). În acest fel, mesajul societății civile nu va fi niciodată suficient de puternic pentru a sensibiliza sistemul legislativ, politicul căpătând astfel o poziție dominantă în mass-media (pe care nu o merită și nu o justifică prin calitatea acțiunilor!).

În concluzie, consider că sistemul Bologna are o compatibilitate structurală limitată cu realitatea din universitățile românești. Implementarea va rămâne un timp îndelungat în sfera virtuală, reforma se va aplica în stil local, adică forțată să evolueze pe o direcție impusă de constrângeri politice, peste care se suprapun interesele locale și de grup. Să nu uităm că universitățile, așa cum sînt ele în România anulului 2009, sînt creație a profesorilor de astăzi; tot ei au misiunea, responsabilitatea și răspunderea implementării sistemului Bologna.

Published 2010-07-01

Original in Romanian

Contribution by Dilema veche

First published in *Dilema veche* 290 (2009) (Romanian version)

(c) Corneliu Bălan / Dilema veche

(c) Eurozine